



19.12.2018

Tampereen kaupunki

kirjaamo@tampere.fi

ari.elsila@tampere.fi

Viite: LAUSUNTOPYYNTÖ TAMPEREEN MELULINJAUSLUONNOKSESTA, Dnro:
TRE:7617/11.02.03/2018

LAUSUNTO TAMPEREEN MELULINJAUSLUONNOKSESTA

Tampereen kaupunki on tarkistamassa kaupunkisuunnittelussa käytettäviä (yhdyskuntalautakunta 26.5.2015, § 141) melulinjauksiaan. Linjauksiin liittyen Tampereen kaupunki on pyytänyt lausuntoa melulinjausluonnoksesta Uudenmaan ELY-keskuksesta. Uudenmaan ELY-keskus antaa lausuntonsa melutehtäviin erikoistuneena ELY-keskuksena.

YLEISTÄ

Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa, että valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa yhtenä tavoitteena on ehkäistä melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. On epätodennäköistä, että sallimalla asutuksen sijoittuminen esitetyn melulinjauksen mukaisesti erittäin meluisille alueille, em. maankäyttötavoitteita voidaan toteuttaa.

Uudenmaan ELY -keskus pitää tärkeänä, että maankäytönsuunnittelussa noudatetaan ensisijaisesti ja lähtökohtaisesti valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisia melun ohjearvoja. Edellä mainitut ohjearvot tulisi aina saavuttaa niin sisätiloissa, piha- ja ulkoilualueilla kuin virkistysalueillakin. Mikäli alueen melutaso ylittää ohjearvot, tulee niihin pyrkiä ensisijaisesti toimintojen sijoittelulla tai erilaisilla meluntorjuntakeinoilla, kuten melusteillä, rakennusten massoittelulla sekä liikenteen nopeuksiin ja määrään vaikuttamalla.

On kuitenkin tullut ilmeiseksi, että yhdyskuntarakenteen tiivistyessä ohjearvojen noudattaminen on haastavaa ja huomioiden maankäytön muut tavoitteet osin mahdotonta. Tästä syystä joissakin kohteissa on katsottu mahdolliseksi joustaa annetuista ohjearvoista, mikäli muut tekijät sekä rakentamisen toteutus takaavat asukkaille terveellisen ja viihtyisän ympäristön. Melualueille rakennettaessa hankkeisiin tulee tämän vuoksi aina sisältyä aluekohtaista harkintaa ja alueen melutasojen laajempaa huomiointia sekä haittojen ja hyöty-

jen riittävän hyvää ja läpinäkyvää arviointia. On syytä muistaa, että mahdolliset joustot ohjearvoista ovat nimenomaan tarkoitettu tilanteisiin, joissa tiivistetään jo olemassa olevaa asutusta yksittäisillä rakennuksilla ja samalla parannetaan alueen viihtyisyyttä melun suhteen. Uusien asuinalueiden sijoittamista melualueille ei tule toteuttaa, ilman riittäviä meluntorjunnan toimenpiteitä ja melulle herkkien toimintojen sijoittelun suunnittelua. On myös hyvä muistaa, että vastuun VNp:n (993/1992) arvoista joustamisesta kantaa kuitenkin kaavoittaja ja kuntapäättäjät.

Ohjearvoista poikkeavia melulinjauksia annettaessa on syytä muistaa, että korkeiden melutasojen salliminen asuinrakennusten ympäristössä voi aiheuttaa merkittäviä terveysvaikutuksia ja niihin liittyen huomattavia kustannuksia yhteiskunnalle. Lisäksi melu vaikuttaa merkittäväällä tavalla alueiden viihtyisyyteen.

Mikäli joustot johtavat altistuvien asukkaiden kohdalla heikentyneeseen terveydentilaan tai toimintakyvyn alenemiseen, melusta aiheutuvat kustannukset kohdistuvat asukkaiden ja yhteiskunnan maksettaviksi. Sen sijaan joustamisesta saadut hyödyt kohdistuvat usein yksittäisen rakennuttajan tai maanomistajan hyödyksi, joka on muodostunut ympäristön laatuvaatimuksista joustamisella, tietoisena riskistä ihmisten terveydelle ja viihtyisyydelle.

Melun terveysvaikutuksista on tiedetty pitkään. Maailman terveysjärjestö (WHO) on julkistanut lokakuussa 2018 uudet ympäristömeluun liittyvät suositukset. Esitetyt suositukset perustuvat vahvoihin näyttöihin melun aiheuttamien terveysvaikutusten synnystä eri melutasoille altistuessa. Terveysvaikutusten lisäksi melu vaikuttaa merkittävästi alueiden viihtyisyyteen ja käytettävyyteen ja näin ollen myös asukkaiden hyvinvointiin sekä omaisuuden arvoon, mikä ei välttämättä näy uudisrakennusten hinnoissa.

Kuopiossa ja Jyväskylässä (THL 2017) tehtyjen selvitysten mukaan melulle altistuminen voi aiheuttaa merkittäviä kustannuksia. THL:n selvityksen mukaan kustannukset vuositasona olivat kummassakin kaupungissa laskennallisesti yli 20 miljoonaa euroa.

UUD ELY –keskus näkee Tampereen esittämässä melulinjauksessa ongelmallisena sen, että nyt esitetyllä tavalla siinä sallitaan melualueille rakentaminen ilman riittävää hyödyistä ja haitoista käytävää keskustelua tai painetta toteuttaa mahdollisimman hyvää elinympäristöä. Merkittävin puute on se, että määräyksiin ei näin esitettynä liity kohdekohtaista tarkastelua ja harkintaa, jolla varmistettaisiin ongelmallisten kohteiden riittävä viihtyisyys ja terveellisyys tai tarvittaessa alueen hylkääminen asuinrakentamiseen kelpaamattomana.

Rakennuksen salliminen alueelle, jossa melutasot ylittyvät jollakin osalla rakennusta tai pahimmillaan piha-alueita ja parvekkeita, tulisi johtaa aina siihen, että kohteessa pyrittäisiin jollakin muulla tavoin kompensoimaan meluhaittaa. Kompensointi voi tapahtua kiinnittämällä erityistä huomiota esim. pihan, parvekkeiden ja muun lähiympäristön kokoon ja akustiseen laatuun. Esimerkiksi kompensoivana tekijänä voitaisiin pitää sitä, että alueen välittömässä läheisyydessä on tarjolla miellyttäviä ohjearvon mukaisia virkistys- ja ulkoilualueita. Tai sitä, että rakennus toimii meluesteenä ja se tuo lisää ohjearvojen mukaista piha- tai oleskelutilaa rakennuksen suojan puolelle ja olemassa oleville asuinrakennuksille. Melualueille rakentamisen tulisi siis aina parantaa alueen äänimaisemaa ja lisätä melulta suojattua ympäristöä.

Huonoimmillaan melualueille rakentamien vain lisää melulle altistumista ja melusta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa myös siitä, että alueilla, joilla on erityisesti tieliikenteestä johtuva korkea melutaso, on yleensä myös heikentynyt ilmanlaatu. Ihmisten terveyden kannalta altistuminen useammalle ympäristöaltisteelle todennäköisesti lisää ja nopeuttaa haitallisten terveysvaikutusten syntymistä.

YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT TAMPEREEN KAUPUNGIN MELULINJAUKSIIN

Asuntojen avautuminen hiljaiselle puolelle, Uudenmaan ELY-keskuksen mielestä melulinjausta tulee ehdottomasti tiukentaa.

VNp:n (993/1992) ohjearvo asuinrakennusten ulkopuolella olevalle melutasolle on 55 dB LAeq 7-22. Periaatepäätöksen perustelumuiotiossa sanotaan "Jos asuintalon kadunpuoleisella julkisivun ulkopuolella ei voida varmistaa melutason olevan alle 55 dB, tulee näissä tapauksissa huoneistokohtaisin järjestelyin varata huoneiston tuuletusmahdollisuus talon hiljaisemmalta puolelta." LIME-työryhmän mietinnössä (2001) sanotaan "Jos ei voida varmistaa, että melutaso asuintalon liikenneväylän puoleisella julkisivulla on alle 55 - 60 dB, tulisi huoneistojen ulottua läpi talon, jolloin tuuletus voidaan järjestää talon hiljaisemmalta puolelta. Oleskeluun tarkoitettuja parvekkeita tulisi osoittaa vain suuntaan, jossa melutaso on alle 60 dB."

Nyt Tampereen melulinjauksessa esitetty sallittu taso julkisivulla olisi jo 65 dB LAeq,7-22, ennen kuin asunnon tulisi aueta myös rakennuksen hiljaisen, ohjearvon mukaisen julkisivun suuntaan. Tämä taso ylittää ohjearvon 10 dB eli melun energiataso on siis 10 kertainen verrattuna suositeltuun tasoon.

On myös hyvä huomioida, että WHO:n suositus (2018) yöaikaiselle melutasolle klo 22-7 on tieliikenteelle 45 dB L_{night} ja raideliikenteelle 44 dB L_{night}, mikä vastaa kohtuullisen hyvin ohjearvojen (993/1992) mukaista tasoa uusille asuinalueille. Nyt esitetty melulinjaus ylittää tämän suositusarvon yli 13 dB, mikä tarkoittaa melun energiatason olevan yli 20 kertaa korkeampi kuin suositeltu taso. WHO:n antama suositus melutasolle päivä-ilta-yö painotettuna on tieliikenteen osalta on 53 dB L_{DEN} ja raideliikenteen melulle 54 dB L_{DEN}.

Uudenmaan ELY-keskus pitää Tampereelle esitettyä melulinjausta sallitusta melutasosta rakennusten julkisivuilla ennen vaatimusta hiljaiselle puolelle aukeamista, merkittävästi liian korkeana. ELY -keskuksen mielestä LIME – työryhmän esittämä taso 60 dB olisi hyväksyttävissä, mikäli rakennuksen ympäristön ja hiljaisen julkisivun melutasot ovat ohjearvojen mukaiset tai hiljaisemmat.

Linjauksessa esitetty vaatimus siitä, että "parvekkeen avattavan lasituksen ollessa osittain auki tulee varmistaa melun päiväajan keskiäänitason 55 dB alittuminen parvekkeella ja asunnon avattavan ikkunan edessä" on erittäin hyvä, mutta se ei ratkaise suurimman julkisivulla sallitun melutason ongelmaa.

Uuden asuinalueen määritelmä noudattaa yleisesti käytössä olevaa määrittelyä. On hyvä, että melulinjauksessa on huomioitu myös alueen käyttötarkoituksen muutos.

Meluselvityksen tarve ja sisältö, esitettyä melulinjausta tulee muuttaa. Kaavoituksen lähtökohtana ei voi olla, että melulle annetuista ohjearvoista joustetaan jo lähtökohtaisesti. Kuten aiemmin on sanottu, tulee maankäytössä pyrkiä siihen, että melutasot ovat ohjearvojen mukaiset tai alittavat ne. Uudenmaan ELY-keskus ei näe perustetta sille, että meluselvityksiä tehtäisiin vasta niillä alueilla, joissa melutaso ylittää 60 dB. Kaavoituksen tulee perustua riittävään tietoon alueen nykyisestä ja tulevasta tilasta ja vaikutuksista ympäristöön sekä asukkaisiin. Mikäli melutasoja ei ole selvitetty tilanteessa, joissa ohjearvojen arvioidaan ylittyvän, ei tilannetta voida pitää MRL:n mukaisena. Lisäksi ilman meluselvitystä ja melun tyypin ja luonteen selvittämistä, voi melun erityispiirteet jäädä huomioimatta esim. julkisivun ääneneristävyyden mitoittamisen kannalta. Lisäksi on hyvä muistaa, että maakäyttöön ja rakentamiseen liittyvät meluselvitykset tulee tehdä ennustetilanteen (+20-25 v.) liikennetiedoilla ym. Muilta osin esitetty melulinjaus on hyvä.

Asuntojen sekä hoito- ja oppilaitosten melulta suojatut piha-alueet, esitetty melulinjaus on hyvä ja riittävä huolehtimaan hoito- ja oppilaitosten piha-alueiden melutilanteesta.

Parvekkeiden melunhallinnasta annettu linjaus on hyvä. Linjausta tulisi kuitenkin kehittää määräämällä julkisivulla oleva melutaso, jonka jälkeen parvekkeen rakentaminen ei enää olisi mahdollista. Parvekkeiden käytön kannalta on oleellista, että parvekkeella voitaisiin saavuttaa piha-alueille määrätty ohjearvo myös tilanteissa, joissa parvekelasitus tms. on auki. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että joillekin asukkaille parveke saattaa olla ensisijainen tai lähes ainoa mahdollisuus päästä ulkoilmaan. Mikäli tällainen tila on ilman melusuojausta meluisa tai esimerkiksi kesäisin melunsuojauksen kanssa tukahduttavan kuuma, ei parveke toimi asianmukaisena oleskelualueena.

Melusuojauksen toteuttaminen vaiheittaisessa rakentamisen kohdalla linjaus on erittäin hyvä.

Tontin käyttötarkoituksen muuttamisessa tulisi huomioida se, että usein toimisto tai yritystoimintaa varten rakennetut rakennukset on sijoitettu melualueelle juuri sen takia, että ne muodostavat meluesteen ja luovat etäisyyttä asutuksen ja melulähteen välille. Esitetty linjaus on periaatteellisella tasolla hyvä, mutta siinä ei ole esitetty arviointikriteereitä, jotka pitäisi täyttyä, jotta edellytykset herkkien toimintojen sijoittamiselle olisivat olemassa. Melun, tärinän ja runkoäänen lisäksi on tällaisissa paikoissa syytä kiinnittää huomiota myös muihin ympäristöhaittoihin, kuten ilmanlaatuun, maaperän kuntoon jne.

Lentomelualueiden huomioon ottamisessa tulisi selvästi ottaa kantaa siihen, mitä tarkoitetaan pienimuotoisella täydennysrakentamisella. Tavoitteena tulisi olla, että melulle altistuvien määrä ei kasvaisi nykytilanteeseen verrattuna. Suunniteltaessa maankäyttöä lentoasemien läheisyyteen erityistä huomiota tulee kiinnittää melualueiden lisäksi kiitoteiden jatkeille vähintään 30 km:n etäisyydelle kiitotien kynnyksestä tulevan asuinrakentamisen määrään. Vaikka melutasot eivät laskennallisesti ylittyisikään, voi lentomelusta aiheutua sellaista häiriötä, joka merkittävästi heikentää asuinalueen viihtyisyyttä. Mikäli hetkellisiä korkeita melutasoja ei oteta huomioon asuinrakennusten julkisivujen ja kattojen suunnittelussa ja rakentamisessa, voi lentomelu haittaavasti vaikuttaa myös ihmisten uneen, unen laatuun ja näin ollen terveyteen.

Melun huomioon ottaminen virkistysalueilla on asukkaiden viihtyisyyden ja terveyden kannalta merkittävää. Mitä enemmän melutasoltaan hyviä alueita on saavutettavissa, sitä enemmän ihmiset todennäköisesti käyttävät niitä hyväkseen virkistäytymiseen ja liikkumiseen, millä on suuri merkitys heidän terveydelleen.

Hiljaisten alueiden säilyttäminen on tärkeää, niin lähialueiden virkistykseen kuin luonnon moninaisuuden kannalta. Koska tällaiset alueet ovat herkkiä maankäytön muutoksille, tulisi alueet kartoittaa ja luoda selkeät menettelyt niiden säilyttämiseksi. Kartoituksella ja tiedon tuomisella maankäytön suunnittelijoiden työkaluihin asiaa voidaan edistää ja mahdollisia tiedonpuutteesta aiheutuvia hiljaisten alueiden häviämisiä estää.



Ylitarkastaja

Larri Liikonen

Tiedoksi: Tampereen kaupunki, Pirkanmaan ELY –keskus